№ 148 ՈՒՐԲԱԹ, 9 ՅՈՒԼԻՍԻ 1910 ՈՒՐԲԱԹ, 9 ՅՈՒԼԻՍԻ № 148

ԵՐԵՍՈՒՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 բուբլի. կէս տարվանը 6 բուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՅԵՂ 5 կոպ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամենի ձեռով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Խմբագրատան տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Հասցէն. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». TIFLIS, Rédaction «MSCHAK».

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՎՃԱՐՈՒՄ ԵՆ. 20 կոպ., վերջին երեսի վրա՝ 10 կոպ.: Կովկասից դուրս յայտարարութիւնները ընդունվում են բացառապէս Торг. Домъ „Л. и Э. Метцль и К°“ ֆիրմայի միջոցով Մոսկվայում, Պետերբուրգում և Վարշավայում:

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԲԱԳՈՒԻ ՆԱՒԹԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՂՆԵՐԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

հրաւիրում է բժշկի՝ համապատասխան նախապատրաստութեամբ և ոչ պակաս քան հինգամեայ բժշկական փորձառութեամբ՝ ստանձնելու

ԲԱԼԱԽԱՆԻ-ՍԱԲՈՒՆՉԻ-ԲԱՄԱՆԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

ՇՐՋԱԳԱՅՈՂ ԲԺՇԿԻ ՊԱՇՏՕՆԸ

Պարտաւորեցուցիչ է իմանալ տեղական լեզուներից մէկը (հայերէն կամ թուրքերէն): Առաւելութիւն կը տրվի այն բժշկին, որը կունենայ հիւանդանոցային փորձառութիւն և կիմանայ տեղական երկու լեզուները:

Շրջագայող բժշկի պարտականութիւնը կայանում է հիւանդին նրա տան մէջ բժշկական օգնութիւն հասցնելու գործում: Բժշկի շրջագայութեան պարտաւորեցուցիչ ժամանակը հետևեալն է. ամեն օր՝ առաւօտ. ժամը 9-ից մինչև ցեր. ժամը 4-ը, և շաբաթական մի անգամ էլ հերթապահութիւն՝ ցեր. ժամը 4-ից մինչև հետևեալ օրվայ առ. ժամը 9-ը: Շրջագայութեան համար Խորհուրդն ունի լիակատար սարք ու կարգ: Վարձատրութիւնը 3000 բուբլի տարեկան, նոյնպէս և բնակարան՝ վառելիքով, լուսաւորութեամբ և ջրով, կամ թէ բնակարանի փոխարէն՝ 800 ր. վճար:

Ամբողջ մի տարվայ ծառայութեան ընթացքում մի ամիս արձակուրդ:

Յայտարարութիւնները՝ հանգերձ մանրաման curriculum vitae-ով՝ պէտք է տրվեն մինչև յուլիսի 31-ը ներկայ տարվայ հետևեալ հասցէով. Въ Управленіе дѣлами Совѣта съѣзда нефтепромышленниковъ, въ гор. Баку.

(ա. օ.) առ. 820. 3—1

ՅՈՒԼԻՍԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՎ ՏԱՐՎԱՆ ՎԵՐՋԸ
6 ՐՈՒԲԼԻ

12 ամսվ.՝ 10 ր., 6 և 7 ամսվ. 6 ր., ամսակ. 1 ր. Ամերիկա՝ տարեկան 6 դոլլար, Եւրոպա՝ 32 ֆր., Պարսկաստան՝ 10 ր., Թիւրքիա՝ 120 ղրուշ:

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել հին հասցեն, նոյնպէս և 40 կոպ. (կարելի է և նամակագրոշմով):

Լրիսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպ., վերջին երեսի վրա՝ 10 կոպ.: Կովկասից դուրս յայտարարութիւնները ընդունվում են բացառապէս Торг. Домъ „Л. и Э. Метцль и К°“ ֆիրմայի միջոցով Մոսկվայում, Պետերբուրգում և Վարշավայում:

ԶՐԻ ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Թիֆլիսի և Բագուի մէջ՝ Ջրի մատակարարութեան խնդիրը շատ մեծ կարևորութիւն է ունեցել ամեն ժամանակ, բայց մանաւանդ նա առանձին նշանակութիւն է ստանում այնպիսի դէպքերում, ինչպէս են խօլերայի նման աղէտները, որոնց տարածումը և զարգացումը մեծ կախում ունի խմելու Ջրի յատկութիւնից:

Տասնեակ տարիներ է արդէն, որ մեր երկրի այդ երկու մեծ և հարուստ քաղաքները դրել են Ջրի մատակարարութեան հարցը, քանի-քանի անգամ կազմվել են յանձնաժողովներ, խորհրդակցութիւններ, մասնագիտական ժողովներ, քաղաքային ինքնավարութեան նիստեր և քննվել են ջուր բերելու ծրագիրները: Բայց ապա, մի քանի ժամանակից յետոյ, նրանք կարծես մոռացվել են, գործը ընթացք չէ ստացել, մինչև որ մի նոր դէպք, մի նոր կարիք, մի նոր առիթ նորից ասպարէզ չէ հանել Ջրի մատակարարութեան խնդիրը և նորից նրան քննութեան առարկայ դարձրել մինչև նոր մոռացում:

Սակայն անվերջ յետաձգել այդպիսի մի խոշոր հարցի լուծումը անկարելի է և յանցանք է, եթէ մանաւանդ նկատի ունենանք, որ կարող են սուր արտայայտութիւն ստանալ այնպիսի հիւանդութիւնները, ինչպէս խօլերան, որ ահա մի քանի տարի է շրջագայում է Ռուսաստանի զանազան մասերում և սպառնում է բռնկվել այս ու այն անկիւնում իբրև ժողովրդական աղէտներ:

Ջրի մատակարարութեան հարցը հերթական է և մեր միւս քաղաքների և բնակութիւնների համար: Ամեն մի փոքր ի շատէ խոշոր բնակատեղի պէտք է հոգատար լինի Ջրի մատակարարման վերաբերեալ և ապահովի ազգաբնակութիւնը առատ քանակութեամբ Ջրով թէ խմելու, թէ լուացվելու և թէ տնային ուրիշ պիտոյքների համար:

Աններելի յանցանք է Թիֆլիսի և Բագուի նման խոշոր կենտրոնների համար, որ նրանք ունենալով մեծ ազգաբնակութիւն, առատ դրամագլուխներ, ինտելիգենտ գործողների խմբեր, անընդունակ և անկարող են հանդիսանում իրագործել Ջրաբաշխութեան նման մի կարևոր, էական և անհրաժեշտ հանրային պահանջի բաւարարութեան ձեռնարկութիւնները:

Ժամանակ է և վաղուց ժամանակն է, որ Թիֆլիսի և Բագուի քաղաքային ինքնավարութիւնները անմիջական քայլեր անեն ձեռնարկելու Ջրի մատակարարութեան գործին, թէ իրանց ազգաբնութեան սեփական շահերի պաշտպանութեան և թէ բարի օրինակ լինելու մեր երկրի միւս քաղաքների համար:

Այո, պէտք է մեր բոլոր քաղաքները հոգատար լինեն Ջրի բաւարար մատակարարութեան մասին:

Ա. Բալանթար

ՎԵՀԱՐԱՆԻ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ ԽՈՐՀԸՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հարեւանցի թերթերից՝ այս անգամ ներկայ էին նաև ճարտարապետներ Բօգոյակիչ, Զօհրաբեան և Լիսիցեան, և քանդակագործ Նիկօլաձէ: Ընդամենը 15 հոգի:

Գ. Բաշինջաղեանը յայտնեց, որ Վեհարանը շինող ճարտարապետ Զօհրաբեանը կը ծանօթացնէ ժողովականներին Վեհարանի յատակագծի հետ. ժողովականները յայտնելով կարծիքներ աչքի առաջ պէտք է ունենան, որ նրանք սահմանափակված են որոշ նախահաշիվով և սենեակների թիւով:

Զօհրաբեան ներկայացրեց շինութեան ուրուագիծը հինգ նկարներով, որոնք կպցրած էին առաջնորդարանի սենեակի պատին:

Ապագայ Վեհարանը մի ընդարձակ շինութիւն է, որի վերնայարկում զետեղված պէտք է լինեն Կաթողիկոսի սենեակները, ընդունարանը, հանդիսատունը, պատուաւոր հիւրերի ապատարանը, իսկ ստորին յարկում դիւանատունը, գանձարանը և հիւրասենեակները:

Վեհարանի մուտքը նշանակված է այն առանցքի վրա, որ տանում է ուղիղ Վեհարանից դէպի Մայր-Տաճարը:

Սենեակները ընդհանրապէս լուսաւոր են. բայց կենտրօնի մօտ եղած սենեակների համար պահանջ է զգացվում մի քանի յարմարութիւնների՝ լոյսը աւելացնելու նպատակով, և օրինակ՝ [illegible] տալիս են լոյսը օճռաքից:

Պատշգամբներ կան մի քանի տեղերում: Բայց նրանք ընդարձակ չեն:

Վեհարանի ֆասադը դեռ վերջնականապէս չէ մշակված: Եւ ահա ներկայ խորհրդակցութիւնը պէտք է նրա ստի նրա ծրագրի կատարելութեանը:

Մենք չենք հաղորդի այն նկատողութիւնները, ենթադրութիւնները և խորհրդակցութիւնները, որոնք արտայայտվեցին այդ առիթով: Նրանք ժամանակաւոր են և շօշափում են տեխնիկական և գեղարուեստական որոշ պահանջների բաւարարութեան խնդիրներ:

Խորհրդակցութիւնը նպատակայարմար դատեց ընտրել մի յատուկ ենթայանձնաժողով, բաղկացած մի քանի անձից, որը պէտք է մանրամասնօրէն քննէ ասպարէզ մղված կէտերը և ներկայացնի յանձնաժողովի ընդհանուր նիստին՝ երեքշաբթի, յուլիսի 13-ին:

Ա. Բալանթար առաջարկեց ընտրել մէկին զեկուցանող, որպէսզի նա մշակէր հարցակէտերը, նախապատրաստէր նիւթերը և արագացնէր մշակութիւնը:

Զեկուցանող ընտրվեց ճարտարապետ Բօգոյակիչ:

Յանձնաժողովը առանձին հետաքրքրութիւն է ցոյց տալիս դէպի Վեհարանի շինութիւնը, աչքի առաջ ունենալով որ այդ շինութեան հոյակապ և յարմար կառուցումը պահանջում է իր կոչման ու ղիրքին համապատասխան աշխատանք և որ նա կարող է մի գեղեցիկ օրինակ լինել հայկական ոճով ու ճաշակով կատարված գործերի համար ճարտարապետական ասպարէզում:

Ս. Ք.

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վրբօրդ, 7 յուլիսի

Յուլիսի 6-ին Կայսերական «Շտանդարտ»զբօսանաւը Նոցին Մեծութիւններ Թագաւոր Կայսրի, Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Թէօդորօվնայի ու Օգոստափառ Զաւակների հետ միասին հասաւ Շտանդարտ նաւակայանը, ուր երեկոյեան ժամը 7-ին խարիսխ ձգեց: Ստորագրեց Կայսերական պալատի մինիստր գեներալ-ադիւտանտ բարօն Ֆրէդերիկս: (Հ. Գ.)

—

Ռիգա, 7 յուլիսի

Բարձրագոյն հրամանի համաձայն Լիֆլանդիայի նահանգապետը հրատարակել է հետևեալ յայտարարութիւնը.

«Թագաւոր Կայսրը ամենաողորմածաբար բարեհաճեց հրամայել Ռիգա քաղաքի ազգաբնակութեանը յայտնելու Նորին Կայսերական Մեծութեան Բարձրագոյն շնորհակալութիւնը սրբազան ընդունելութեան և մանաւանդ այն օրինակելի կարգապահութեան համար, որը ազգաբնակութիւնը պահպանում էր անձամբ Նորա Կայսրական Մեծութեան այնտեղ եղած ամբողջ ժամանակը»: (Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգ, 7 յուլիսի

Կովկասեան գրէնադէրների արտիլերիական բրիգադայի հրամանատար գեներալ-մայոր Զիկալինը նշանակված է երկրորդ կովկասեան զօրաբանակի արտիլերիայի տեսչի պաշտօնավար: (Հ. Գ.)

—

Բագու, 7 յուլիսի

Շիրայէվի և Կովկասեան Ընկերութեան գործարանի հրդեհը հանգցված է. այրվել են կէրօսինի և նաֆթի 9 բէկերվուարներ: Վնասները հասնում են 170,000 բուբլու: (Հ. Գ.)

—

Պարիզ, 7 յուլիսի

Պրոֆէսօր Շանտէնէսը զեկուցեց գիտութիւնների ճեմարանին 1904 թուի խօլերայի տարածման մասին Եւրոպայում: Հոլլանդիայի ձեռք առած միջոցները խօլերայի ներմուծման դէմ՝ Շանտէնէսը յանձնարարում է իբրև ամենից օրինակելին:

Ուշիից հաղորդում են, որ յունիսի 29-ի ճակատամարտից յետոյ Մուլույա գետին մօտիկ՝ մարօկկօցիները ցաւակցութիւն յայտնեցին ֆրանսիացիների վրա յարձակում գործելուն համար և ցանկացան վերականգնել բարի յարաբերութիւնները: (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 7 յուլիսի

«Կօրրէսպ. Բիւրօյի» տուած տեղեկութեան համաձայն, Վիլհէլմ կայսրը սեպտեմբերի 7-ին կայցելի Վիէննա՝ անձամբ շնորհաւորելու Ֆրանց Յովսէփ կայսրին ծննդեան 80-ամեայ տարեդարձի առիթով: Ենթադրում են, որ նա այնտեղ կը մնայ 2 օր: (Հ. Գ.)

—

Աթէնք, 7 յուլիսի

Մօտ 100 պահեստի զինուորներ յուլիսի 6-ին ցոյց սարքեցին զօրանոցների առջև: Օֆիցէրները վերականգնեցին կարգը: (Հ. Գ.)

—

Թարբին, 7 յուլիսի

Վէյշախէ կայարանի շրջակայքում խունխուզները նամակով պահանջել են երկաթուղային վարչութիւնից՝ պաշտօնագուրկ անել փայտեղէնի պահեստի կառավարչին և վերացնել անտառային կապալառուների վրա իրանց կողմից սահմանված տուրքերի գանձման դէմ յարուցված խոչընդոտները, հակառակ դէպքում սպառնում են հրդեհել փայտեղէնի պահեստներն ու սպանել կառավարչին: Կայարանի անտառային կապալատուը պահպանվում է սահմանապահակների զօրախմբով: (Հ. Գ.)

—

Մոսկվա, 7 յուլիսի

Զինական զինուորական միսիան [illegible] Ջուանուի առաջնորդութեամբ դիտելով քաղաքի արժանայիշատակ տեղերը՝ ուղևորվեց Հեռաւոր Արևելք: (Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգ. — Մուսուլմանները հիմնում են սեփական բանկ մահմեդականների ֆինանսական ու առևտրական ձեռնարկութիւններին աջակցելու նպատակով: Բանկը բաժանմունքներ է բանալու Խիվայում, Բուխարայում և ուրիշ մահմեդական կենտրոններում: («Б.»)

—

Պարիզ.—Ֆրանսիական սոցիալիստների համագումարը ընդունել է մի բանաձև, որի համաձայն բոլոր երկիրների սոցիալիստական ֆրակցիաները միաժամանակ պէտք է առաջարկեն օրինագծեր մահվան պատիժը վերացնելու մասին: («Б.»)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Թէհրան, 7 յուլիսի

Հոգևորականութեան և վաճառականների բազմութիւնը բաւական նստեց մզկիթում, պահանջելով որոնել մուշտէիդին սպանողներին և կատարել նէջէֆ-ի հացքները:

Եւ սպանեց...

Ու խոսվեց իր հարևանի հանգիստը...

Արիքները յուսահատ գալիս ու զարնվում էին նրա զինված կողերին ու խորտակվում անմիջապէս: Զղայնացած այդ անաջողութիւնից՝ երկրորդն էր երևան գալիս, սակայն նոյն վերջաւորութիւնը: Արիւնը աչքերին խփած՝ բարձրանում է երրորդը, չորրորդը...

Բայց ինչ օգուտ...

Ցաղթութիւնը միշտ նրա կողմն էր... նա իր սառն անտարբերութեամբ ճզում էր ջրի մակերևոյթը և առաջ սլանում, ետևից թողնելով ջարդված և ընկճված ալիքների կոյտեր:

Պետերբուրգը արդէն հօրիզօնի եզերքումն էր:

Մանրացել էին նրա գոռոզ շէնքերը և որպէս ստուերներ էր մրջիւնների նման կպել հօրիզօնի յատակից:

Այստեղ արդէն ջրի թագաւորութիւնն էր տիրում քո շուրջդ...

Կանգնած տախտակամածի վրա, նայում ես բնութեան այդ ազատ ծոցին, նայում... նայում և ընկղմվում մի շարք հարցերի ովկիանում...

— Ասա ինձ, ով ես դու... և ինչպէս է քո անունը, որ կարողացել ես ստեղծել այս բոլորը...,—ակամայից հարցնում ես «Անա-

---

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԴԷՊԻ ԿԲՕՆՇՏԱԴՏ

(Մօտիկ անցեալի յիշողութիւնից)

—

Ծաղկաքաղ էր...

Մարդիկ, յոգնած՝ գոյութեան կուռ ամենօրեայ աշխատանքներից, հանգստանում էին...

Նեվսկի պրօսպեկտը կորցրել էր իր սովորական տեսքը:

Մարդիկ գլխապատառ այլևս չէին վազվզում առանց յետ նայելու...

Նրանք այսօր հանգստանում էին...

Ծանր և համաչափ քայլերով չափում էին Պետերբուրգի լայնածաւալ փողոցները, ու որը անձնական խոհերի մէջ թաղված, որը խօսակից ընկերոջ հետ և որն էլ ժեն-ժենակ՝ հոգեկան հրճուանքի տեսակ-տեսակ շրջաններում աշխատում էին բացատրել իրանց զբաղեցնող հարցերը...

Բայց կար և մարդկանց մի այլ խմբակ, որի համար տաղակալի էր այդօրինակ հանգստութիւնը: Նա լինելով ազատ բնութեան սիրահարը, անվերջ տեսարանների մշտական երկրպագուն, ու մեխիայն բնութեան ծոցում ապրել ցանկացող պիօներ՝ չէր կարող այլևս գրաւվել Պետերբուրգի փառահեղ շէնքերով և արհեստական տեսարաններով:

Նա ուզում էր բնութեան լայն ծոցը, ուզում էր տեսնել նրա բաց ճակատը, ուզում գրաւվել նրանով, ներս թափանցել նրա հոգու գաղտնիքը և ապա միայն ստանալ հոգեկան լիառատ բաւարարութիւն:

Նա ուզում էր այդ, նա փափագում էր դրան:

Եւ հաւաքված խաղաղասիրտ Նեվայի նաւահանգիստներից մէկի մօտ անհամբեր սպասում էր մեծադիր շոգենաւի երրորդ սուլոցին:

Օրը թխպամած էր, երբեմն-երբեմն անձրևի մեղմ կաթիլները թափվում էին երկրի վրա և հանգիստ, բայց քնքոյշ ձևով նրատոտում մարդկանց գէմքի, շորերի, իրերի և այլ առարկաների վրա:

Ճիշդ է, նաւը իր գոռոզ հայեացքով ոչ մի ուշադրութիւն չէր դարձնում բնութեան այդ քնքշութեան վրա, բայց և այնպէս բնութիւնն էլ չէր վախենում նրա տեսքից:

Շարունակ մաղում էր մեղմիկ անձրևը...

— Տղերք, բոլորդ նաւ նստէք, շուտով մենք ճանապարհվելու ենք,—ձայն տուեց ուսանողներից մէկը իր ընկերներին:

Եւ նրանք, մէկը միւսի ետևից, սկսեցին բարձրանալ նաւի տախտակամածի վրա...

Որպիսի տեսարան այդտեղից...

Մի կողմում Նիկոլայեվեան կամուրջն էր ձգելով իր երկայն բազուկները մի ափից մինչև միւսը. միւս կողմից էլեքտրաքարշներն ու տեսակ-տեսակ կառքերն էին շարունակ անցուդարձ անում նրա վրայով. մի այլ տեղ քաղաքի շքեղ տներն էին իրանց ոսկեգոյն եկեղեցու գմբէթներով, որոնք միանում էին թխպած երկնակամարի հետ և իրանց հետքերը կորցնում այդ անհուն եթերում. չորրորդ տեղ արևն էր մերթ ընդ մերթ գաղտնագողի նայում ամպերի տակից և կարծես թէ ծիծաղում, ծաղրում իրանով հիացողների վրա, և այս բոլորից յետոյ Նեվայի ամօթխած ալիքներն էին, որ գալիս և շոյում էին նաւի երկաթաձոյլ կողերը՝ երևի նրա գոռոզութիւնը մի փոքր մեղմելու համար...

Այդպէս էր այդ տեսարանը...

Ուսանող երիտասարդութիւնը, կանգնած նաւի տախտակամածի վրա, նայում էր ընդհանուր այդ պատկերին և հիանում մեծ կամ փոքր չափերով:

— «Быстры, какъ волны...»,—ձայն-հանեց ուսանող երիտասարդներից մէկը և ըսկսեց երգել ժամանակիս հանրածանօթ այդ երգը, որին անմիջապէս ձայն տուին միւսները:

Երգեցողութեան այդ դայլայլիկները՝ խառնված՝ կանացի քաղցր ձայների հետ միասին՝ գնում էին հեռու, հեռու և կորչում նոյն ազատ երկնակամարի եթերում...

Եւ ինչեր չեն կորչում այնտեղ...

Վերջապէս լսվեց երրորդ զանգը, որին անմիջապէս հետևեց ուժգին սուլոցը...

Հնչվեց նա յանկարծ, առանց նախազգուշացնելու:

Բայց ինչու համար:

Չէ որ բոլորն էլ համոզված էին նրա հզօրութեան մէջ:

Բայց և այնպէս գոռաց. իր խստոտ ու ուժեղ ձայնով խանգարեց շրջապատ մթնոլորտի հանգստութիւնը և մի աւելորդ գոյնով ևս զարդարեց իր թողած յաղթական տպաւորութիւնը...:

Դա էլ մի պարծանք էր...

* * *

Շոգենաւը շարժվեց...

Մի երկու-երեք փունջոց էր հարկաւոր դրա համար, և նա արդէն ճանապարհի վրա էր դէպի Ֆինեական նեղուցը...

Արճճագոյն Նեվայի մակերևոյթը զրկվեց իր նախկին անդորրութիւնից...

Շարժվեց և նա, սակայն ծոյլ ժարդու աշխոյժով...

Չէ՞ որ նա հանդիստ էր և գոհ իր վիճակից, ոչ ոքին ինչ չէր սպառնում, ուզում էր միշտ մնալ այնպէս խաղաղ, այնպէս հանգիստ...

Բայց շոգենաւը, մարդկային ձեռքի հնարագիտութեան այդ անհաշտ մեքենան, չէր կարողանում տանել նրա անտարբեր հայացքները:

Ամենայն դեպքում ինչ-որ բան պիտի անի, որ ուշադրութիւն գրաւի դէպի իրան:

Ինչպէս ասեցի, նա ուզում էր գրաւել նրանով, ներս թափանցել նրա հոգու գաղտնիքը և ապա միայն ստանալ հոգեկան լիառատ բաւարարութիւն:

Նա ուզում էր այդ, նա փափագում էր դրան:

Եւ հաւաքված խաղաղասիրտ Նեվայի նաւահանգիստներից մէկի մօտ անհամբեր սպասում էր մեծադիր շոգենաւի երրորդ սուլոցին:

Օրը թխպամած էր, երբեմն-երբեմն անձրևի մեղմ կաթիլները թափվում էին երկրի վրա և հանգիստ, բայց քնքոյշ ձևով նրատոտում մարդկանց գէմքի, շորերի, իրերի և այլ առարկաների վրա:

Ճիշդ է, նաւը իր գոռոզ հայեացքով ոչ մի ուշադրութիւն չէր դարձնում բնութեան այդ քնքշութեան վրա, բայց և այնպէս բնութիւնն էլ չէր վախենում նրա տեսքից:

Շարունակ մաղում էր մեղմիկ անձրևը...

— Տղերք, բոլորդ նաւ նստէք, շուտով մենք ճանապարհվելու ենք,—ձայն տուեց ուսանողներից մէկը իր ընկերներին:

Եւ նրանք, մէկը միւսի ետևից, սկսեցին բարձրանալ նաւի տախտակամածի վրա...

Որպիսի տեսարան այդտեղից...

Մի կողմում Նիկոլայեվեան կամուրջն էր ձեկնել իր երկայն բազուկները մի ափից

ֆի մուշտեիդների հրամանը Թաղիզադէի վերաբերմամբ։ Այսօր մէջլիսը որոշեց պարապմունք չը սկսել՝ մինչև որ սպանողին կը գտնեն։

Նացիոնալիստները լուրեր են տարածում, որ իբր սպանութիւնը կատարված է ռուսների դրդմամբ՝ անկարգութիւններ առաջ բերելու նպատակով, որպէսզի դրանով արդարացնեն ռուսաց զօրքերի ներկայութիւնը Պարսկաստանում։ «Պարսկաստանի Անկախութիւնը» անունով լրագիրը տարածում է այդ զրպարտութիւնը իր առաջնորդող յօդուածով։ Ռուսական դեսպանութիւնը պաշտօնապէս պահանջեց հերքել այդ յօդուածը և կառավարութեան ուշադրութիւնը դարձրեց մուշտեիդին սպանողին որոնելու անհրաժեշտութեան վրա։ (Հ. Գ.)

—

Թաւրիզ, 7 յունիսի

Թէհրանի անցքերը առ այժմ ոչինչով չեն արտայայտվել Թաւրիզում։ Քաղաքում հանգստութիւն է տիրում. շուկաները բաց են և հրավառված իմամ Ալիի ծննդեան տօնի առիթով։ (Հ. Գ.)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ՎԵՀԱՓԱՌԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

—

Վեհափառ Կաթողիկոսը, չորեքշաբթի, յուլիսի 7-ին, այցելեց Գայիանեան դպրոցը և Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան շինութիւնը։

Վեհափառը ժամը 6-ին ժամանեց Մողնու եկեղեցին, որը դիտելուց յետոյ՝ անցաւ դէպի Գայիանեան դպրոցի շինութիւնը, որտեղ սպասում էին տեսուչը և հոգաբարձութեան ներկայացուցիչները։

Դպրոցի տեսուչ Ս. Աբովեան ողջունեց Վեհափառի գալուստը և ներկայացրեց տեղեկագիր դպրոցի գործունէութեան մասին։

Վեհափառը, մանրամասն դիտելով շինութիւնը, յայտնեց իր գոհունակութիւնը։ Նա ասաց, որ Գայիանեան դպրոցը իր անցեալում արել է էական ծառայութիւն տալով հայ օրիորդներին կրթութիւն և պատրաստելով նրանցից դաստիարակչուհիներ։ Այժմ, տեսնելով դպրոցի վարչութեան ջանքերը՝ բարձրացնելու կրթութեան աստիճանը, Նա օրհնում է դպրոցի գործողներին, վստահ լինելով որ նրանց գեղեցիկ ջանքերը կը պսակվեն լաւ արդիւնքներով։

Այնուհետև Վեհափառը այցելեց Կովկ. Հ. Բ. Ընկերութեան շինութիւնը։

Այնտեղ սպասում էին վարչութեան նախագահ Ս. Յարութիւնեան վարչութեան միւս դիր ու պատասխանատու անդամ բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան։ Մուտքը և աստիճանները զարդարված էին ծաղիկներով։

Վեհափառը մանրամասնօրէն ծանօթացաւ շինութեան գլխաւոր մասերի հետ, օրհնեց ընկերութիւնը և նրա գործողներին, մաղթելով յարատև և բեղմնաւոր գործունէութիւն։

Վեհափառին ուղեկցում էին՝ Գարեգին արքեպիսկոպոս Սաթունեան, գիւանապետ Բագրատ վ. Վարդապետեան, գաւազանակիր Մեսրոպ վ. Նշանեան, սինօդի անդամ Մատթէոս վ. Մատթէոսեան, Երևանի փոխթեմակալ Խորէն վ. Մուրադբէկեան։

Մողնու եկեղեցու բակում և Բարեգործական Ընկ. շինութեան առաջ խնված էր երկսեռ բազմութիւն։

Վեհափառը ժամը 7½-ին վերադարձաւ առաջնորդարան։

ԲՈԼՈՐԻՍ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆԸ

—

Բարեկարգված գիւղը, կատարելագործված գիւղատնտեսութիւնը, առաջադիմող գիւղացիութիւնը բոլորիս ձգտումն է։

Անթիւ են այդ գաղափարների բարեկամները, իսկ հակառակորդ և ոչ մի հատ։

Սա, կարծեմ, միակ սկզբունքն ու գործն է, որ համակրութեամբ է ընդունվում բոլորի կողմից։

Անցեալ ամառ, երբ Ա. Քալանթարի հետ շրջում էինք մի քանի հայկական, զուտ երկրագործական շրջաններ, դիտում, ուսումնասիրում ու զրուցում էինք,—բոլորը՝ առանց բացառութեան, գովում ու խրախուսում էին մեզ։

Այդ ժամանակ, դրանից առաջ և մանաւանդ դրանից յետոյ, մենք աւելի զբաղված էինք դիտելով, ուսումնասիրելով, երկրի և հողի մարդկանց ձայնը լսելով։

Այդ ձայնը ասում էր մեզ՝ բոլորիս.

— Օգնեցէք մեզ դուրս գալու այն դրութիւնից, որի մէջ գտնվում ենք մենք այսօր։

Իսկ այդ դրութիւնը, ճիշդ որ, սարսափելի էր։

Հողը քիչ, չափազանց քիչ, ուժասպառ, հալից ընկած։

Անասունը քիչ, վտիտ, սով ծ, անոյժ, անկաթ։

Դրանց տերը՝ դրանցով ապրողը տգէտ, թշուառ, իր հողից էլ ուժասպառ, իր անասունից էլ սոված ու վտիտ։

Ողջ երկիրը ամայի։

Ոչ մի օգնութիւն, ոչ մի կենդանի, սրբատաց մարդ։

Ոչ մի օրինակ. լաւ, սիրտ տուող, խրախուսող օրինակ։

Մենք անցնում էինք կուլտուրական ադամանդների միջով, կենդանի մարդկանց գերեզմանների միջով...

Եւ մեծ, անծայր, անվերջ էր այդ գերեզմանը։ Դա ժամանակակից հայ գիւղացիութիւն էր, հայ գիւղն էր, անտէր, սոված, ուժասպառ հայ գիւղը և նրա հանդերը։

Եւ մենք անցնում էինք այդ գերեզմանոցով, անցնում էինք խօսքի զէնքով—երբ հարկաւոր էր գործ, կեանք, իսկ ամենից շատ՝ օգնութիւն։

Այդ օգնութիւնը կարող էր լինել միայն դրամով։

Մենք դրա մասին յայտնեցինք հայ հասարակութեանը։

Ներսից, որոնք հայ գիւղացիութեան և հայ գիւղի բարեկամներ են եղել և ցոյց տուել իրանց։

Ասացինք, յայտնեցինք, զեկուցումներ կարդացինք, հրաւէր կարդացինք *)։ Բայց...

Բայց... ոչ ոք չը մօտեցաւ մեզ։

Մեզ միայն ծափահարեցին և թողեցին մեր ազատելիքների մէջ։

Ոչ ոք այդ անթիւ բարեկամներից իր լման չը տուեց մեզ—մեր գործին։

Եւ գիւղը մի տարի էլ մնաց նոյն գերեզմանը, գիւղացին սոված, հողը ուժասպառ, [illegible]

Եւ այսպէս կանցնեն շատ տարիներ, գերեզմանատունը կը մեծանայ, կընդարձակվի այնքան, մինչև որ այլես ոչ մի օգնութեան կարիք չի լինի...

Այժմ, շրջելով նոյն գիւղերը, տեսնելով միևնոյն դրութիւնը աւելի վատացած, մի հարց իմ տալիս մեր գիւղացիութեան բարեկամներին՝

— Մինչև երբ։

Մինչև երբ պէտք է նա անտարբեր մնայ. մինչև երբ պէտք է նա իր կոպէկները խնայի օգնութեան գործի համար. մինչև երբ պէտք է Հայ Գիւղատնտ. և Տնայն. Ընկերութիւնը մնայ իր 36 անդամներով և 3—4000 բուբլի ողորմելի բիւջէով, որի 2000-ը ստանում է Պետերբուրգից, 500-ը գեմսկի միջոցներից, իսկ միլիոն ու կէս հայ գիւղացիութեան բարեկամներից միայն... 300 բուբլի։

Մինչև երբ։

Մինչև երբ շրջիկ գիւղատնտեսների, ինստրուկտորների, գիւղատնտեսական դասընթացքների, ցուցադաշտերի և փորձադաշտերի իրագործման հարցը պէտք է մընայ երազանքների սահմանում։

Ո՞ւմ վրա է դրված յոյսը։

Ապագայ զեմստվոների, որի իրագործումը կը տեսնեն, երևի, մեր որդիները, եթէ չասենք, մեր թոռները։

Էլի ո՞ւմ, էլի ինչի՞։

Ես ուրիշ դուռ չեմ տեսնում և ուրիշ յոյսեր, եթէ միայն դրանք այսօրվայ դռներն ու յոյսերն են...

Թիֆլիսում, Բագուում, Ռոստովում, Անդրկովկասեան երկրում և ամեն տեղերում, մեր գիւղերից դուրս, այսօր ապրում են հազարաւոր հայեր՝ ունևոր, ինտելիգենտ հայեր—գազախեցի, զանգեզուրցի, գառնիբասարցի, շիրակեցի, նուխեցի, զանձակեցի, շուշեցի, լոռեցի, երևանցի, նախիջևանցի հայեր. վաճառականներ, կապալառուներ, ինժենէրներ, բժիշկներ, նաւթարդիւնաբերողներ, փաստաբաններ և այլն, և այլն։

Բոլորն էլ հայ գիւղացու, սոված հայ գիւղացու կուրս զաւակներ, որոնք նոյն գիւղի հարազատներն են, ունևոր հարազատները։

Մի՞թէ դրանք, այդ հազարաւոր հայերը, այդ կուշտ գիւղացիները չեն գալու իրանց սոված գիւղացիներին օգնութեան։

Ոչ։ Իրանց հազարներով. ոչ. հարիւրներն էլ բաւական են, նոյն իսկ տասնեակ բուբլիներ, միայն թէ տային շատերը, բոլորը։

Եւ մենք կունենայինք մի խոշոր գումար, որով գիւղ կը գնայինք գործ անելու։ Կը հիմնէինք ցուցադաշտեր, փորձադաշտեր, կը հրաւիրէինք շրջիկներ, գիւղատնտեսներ, կը բացէինք այս ու այն կենտրոնական գիւղում գիւղատնտեսական գործիքների պահեստներ։

Հիմք կը դնէինք լաւ սերմնարանների։

Կը սովորեցնէինք այգիների, պարտէզների բժշկութիւնը։

Կը դնէինք հողմաշարժ մեքենաներ, կը տային տեղական ցուլեր, խոչուններ, կը տարածէինք նոր և արդիւնաւէտ փոխակներ, կը սովորեցնէինք մեղուների հիւանդութիւնների դէմ կռուելու միջոցներ, կը հրատարակէինք էժան գրքեր ու գրքոյկներ՝ գիւղատնտեսական բոլոր ճիւղերի, կը կազմակերպէինք տարային և ձմերային դասընթացքներ. զրցութիւններ և ցուցահանդէսներ կը կազմէինք և այլն, և այլն։

Եւ տեսար, չանցաւ մի, երկու, հինգ, տաս տարի, և գիւղը զարթնեց, այսօրվայ գերեզմանը շաղվեց տեղիս, կենդանացան կենդանի մեռածները և կեանք առաւ երկիրը։

Միայն թէ լինէր սիրտ, ցանկութիւն և դրանից առաջացած գումար։

Դիմում եմ ձեզ՝ հայ սոված գիւղերից և շրջաններից հեռացած կուշտ գիւղացիներ։

Աշխարհ եկէք, մի սպասէք այն օրին, երբ երկրաշարժը գայ և ձեր հայրենի գիւղը քանդի, կամ հեղեղը մի քանի օրում սրբի, տանի, կամ թէ խոլերան իր հունձը կատարի։

Մի սպասէք այդ օրին, որովհետև նա վաղուց արդէն եկել է, մտել ձեր գիւղը և անում է իր հունձը. բայց ոչ գոռում-գոչումով, այլ սուս ու փուս, սակայն հաստատ հունձ։

Դա հայ գիւղի և հայ գիւղացիութեան գերեզմանանալն ու սովամահ լինելն է, արտերի ծարաւելը, հունձի բաղդի բերմունքին ընկած լինելը, կովի ցամաքելը, աքաղաղների սնանկանալը։

Եկէք օգնութեան հայ գիւղերին, ձեր գիւղերին, հայ գիւղացիութեանը, եթէ գիւղացի էլ չէք։

Եկէք օգնութեան, ուղարկելով ձեր լուսան Թիֆլ. Հայ Գիւղատնտ. և Տն. Ընկերութեանը, որ այնքան ծրագիրներ ունի, որի մասնագէտները շրջում են ձեր հայրենի գիւղերում, բայց անկարող են օգնել նրան, որովհետև միջոցներ չունեն։

Ընկերութեան հասցէն հետևեալն է. Тифлисъ, Правленіе Тифлисскаго Армянскаго Селькохоз. и Кустарнаго О-ва.

*) Թիֆլիսի Հայ Գիւղատնտեսական և Տնայնագործական Ընկերութեան ընդհանուր ժողովներում, որի արձանագրութիւնները տպագրվում էին հայ թերթերում։ Ա. Ա.

տաղը լինի,—ասաց ուսանողներից մէկը խանգարելով ընդհանուր խմբական երգեցողութիւնը...

Բոլորի ուշադրութիւնը գրաւվեց այդ մէկ կէտով, որը կծկվել, կուչ էր եկել ջրի անծայր մակերևոյթի վրա...

Երևում էր, որ դա էլ էր վախեցել...

— Ո՜ւբա...ա...ա,—որոտացին բոլորը, անթարթ նայելով այդ մօտեցող կէտին...

Ուրախութիւնը կրկնապատկվեց...

Հոգեկան աշխարհը կրկնակի ոյժ ստացաւ, և սիրտ առած ընդհանուր բարձրացող տրամադրութիւնից՝ մի անգամ ևս ձայնեցին՝

— «Быстры, какъ волны»...

— Հո...ո...հո...հո...հո...,—որոտաց և շոգենաւը...

Նա էլ սիրտ առաւ...

Ուրախացաւ իր աջող ճանապարհորդութեան համար և մի կողմ շպրտելով առաջվայ վախը՝ մի անգամ էլ ձայնեց, միայն աւելի խռպոտ ձայնով.

— Հո... հո...հո...հո...հո...

Այսպէս քաղցր է լինում և գոյութեան կռիւը, միայն աջողութեան դէպքում...

— Տղերք,—ասաց մէկ ուրիշը՝ երգը աւարտելուց յետոյ,—երբ հասնինք նաւահանգստին, մենք մնանք տախտակամածի վրա, իսկ ընկեր Ստանիսլաւը թող իջնի ափը և այնտեղից նկարի մեզ շոգենաւի վրա...

— Շատ լաւ, շատ լաւ։

— Ուրա...ա...ա..., կեցցէ՛...է մեր ընկերը։

Նաւը փորսող տալով մօտեցաւ նաւահանգստին։

Մինչ ընկերները սպասում էին տախտակամածի վրա, ընկեր Ստանիսլաւը, շրջապատված ժանդարմներով, տարվեց դէպի պահակախումբը...

Նա ձերբակալվեց...

Պատճառն էր անցագիր չունենալը, և դրա փոխարէն ուրիշի տոմսակ ներկայացնելը...

Փչացաւ ընդհանուրի տրամադրութիւնը։

Հազիւ նրանք բնութեան ազատ ծոցում ազատվել էին մարդկային այդ խծբծանքներից, որոնք այստեղ նորից երևան եկան և փչացրին այնքան քաղցր տպաւորութիւնները...

Անիծում ես դու ամբողջ էութեամբդ այդ չարագուշակ դէպքերը։

Բայց փրկութիւն չը կայ...

Ուզում ես անխառն քաղցրութիւն ճաշակել, բայց անխուսափելիօրէն նրան ընկերացած է դառնութիւնը...

Սա մեր կեանքի անողոք կողմն է...

Դրանից դուրս քեզ փրկութիւն չը կայ։

Ստանիսլաւը ուղարկվեց բանտ...

Մ. Ագան

Ձեր տուած գումարները կը գտնեն ամենալաւ գործադրութիւն, գուք կը ստանաք ամենալրիւ հաշուետուութիւն ամեն մի կոպէկի համար։

Դրա մէջ մի կասկածէք։

Գիւղատնտես՝ Ա. Աթանասեան

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԴԱՒԱՌԻՑ

—

Խնուշինակ գիւղ, 1 յուլիսի

Տեղիս եկեղեցական ծխական դպրոցի ուսումնական տարին վերջացաւ հոգաբարձութիւնը սիրով հաշիւը վերջացրեց ուսուցչի հետ։ Ամբողջ երկու ուսումնական տարվայ ընթացքում թէ ուսուցչի և թէ հոգաբարձութեան միջև չեղան տարաձայնութիւններ, վէճեր, այլ նրանք ձեռք-ձեռքի տուած համերաշխ կերպով գործեցին դպրոցական գործում՝ տալով մեծ արդիւնք։

Անցեալ ուսումնական տարվայ վերջում, շնորհիւ հայրենակիցների 165 բուբլի նուէրների, դպրոցի տնտեսականը վերջացնելուց դրամարկղում մնաց 61 բուբլի, իսկ այս տարի ոչ մի կոպէկ։

1909—10 ուսումն. տարվայ ընթացքում ոչ մի դրամական նուէր. միայն բաղուրնակ Յովսէփ Հայրապետեան Թէոսեանը, տողերիս գլխի խնդրանքով, նուիրեց մարդարանական, բուսաբանական գործարներ, աշխարհագրական քարտէզներ, գլոբուս ու մի հատ պատի ժամացոյց, միևնոյն ժամանակ պարտաւորվելով տարեկան պարբերաբար յիսուն բուբլի նուէր ուղարկելու։

Հոգաբարձութեան պաշտօնավարութեան ժամանակը լրացաւ ուսումնական տարվայ վերջին. նա իրան անզօր համարելով դպրոցական գործերը ղեկավարելու՝ հրաժարական տուեց։ Թեմական վարչութիւնը դեռ կարգադրութիւն չէ արել նոր հոգաբարձական կազմի ընտրութեան համար։ Ցանկալի է որ Թեմական վարչութիւնը շուտափոյթ հոգաբարձական ընտրութիւններ կատարէր գաւառում։ Արդի հոգաբարձութիւնը եթէ առ ձեռն դրամ ունենար, անշուշտ ուսուցիչը կը հրաւիրէր ու կը մնար պաշտօնում մինչև նոր հոգաբարձական կազմի ընտրութիւնը. ուստի ցանկալի էր, որ Յովսէփ Թէոսեանի նուիրելիք գումարը վաղօրօք ուղարկվէր հոգաբարձութեան, որպէս զի վերջինս կարողանար ուսուցիչ վարձել, ապա թէ ոչ՝ մինչև նոր կազմի ընտրութիւնը, մինչև նրա ուսուցիչ հրաւիրելը ուսումնական տարվայ որոշ մասը ապարդիւն կանցնի, որից միայն կը տուժի մեր մանուկ սերունդը։ Ն. Յարութիւնեան

ԴԱՒԱՌԱԿԱՆ ԻՆՏԻԼԻԳԵՆՑԻԱՆ ԱՆԱՍՏՈՒԱԾ Է

—

Հ. Հ. Բ. հաստատութեանը շատ լաւ յայտնի է, թէ ինչ բարբարոսական հասկացողութիւն ունին մեր գաւառներում բուն դրած՝ «ազգի և կրօնի պաշտպանները» մեր մէջ գոյութիւն ունեցող հասարակական հաստատութիւնների և նրանց մէջ գործող անհատների և սրանց հայեացքների վերաբերմամբ։ Բազմիցս մեր ժամանակի մէջ էլ գանգատներ են լսվում, թէ մեր գաւառական ինտելիգենցիան չը գիտէ մեր գիւղացիների հետ վարվել. դա հերիք չէ, ասում են, թէ այդ ինտելիգենցիան իր անատակ վարմունքով վիրաւորում է գիւղացու կրօնական զգացմունքները, որը և պատճառ է դառնում գիւղացու սառը վերաբերմունքին դէպի այն ամենը, ինչ որ առաջադիմական է, լուսաւոր է...

Այդպէս հեշտ է կաբինետների մէջ ասել, խօսել, քննադատել ամենքին և ամեն երևոյթ։ Ուրիշ բան է, երբ անմիջապէս գործ պիտի ունենաք ամբոխի հետ։

Ո՞ր ինտելիգենտի անուն կրող մարդը իրան թոյլ կը տայ վիրաւորել գիւղացու մէջ դարերի ընթացքում ամրացած կրօնական զգացմունքները. ես կարծում եմ՝ ոչ ոք։

Ահա մի պատիկ օրինակ, որից կարելի է եզրակացնել, թէ որքան արդարացի են այն մեղադրանքները, որոնք վերագրվում են գաւառ. ինտելիգենցիային, որպէս «անաստուածի, կրօնական սրբութիւններ չը ճանաչողի»...

Մի ուսուցիչ իր աշակերտներին աշխարհագրական տեղեկութիւններ տալու ժամանակ ասում է, թէ արևը կանգնած է, իսկ երկիրը նրա շուրջը պտոյտ է գալիս։ Աշակերտները գիւղի մէջ պատմում են իրանց շրջապատողներին, որտեղ լինում է և գիւղի քահանան, որը երբ լսում է աշակերտներին, նրանց ուսուցչին համարում է «անաստուած, մոլորված և սատանից խաբված...», «քանի որ,—ասում է քահանան,—Բարսեղ Կեսարացին գրում է, թէ արևին չորս խրիշգակներ դամչիներ ձեռքներին գլորում են, տանում ու բերում և վերջապէս,—ասում է նա,—այդպէս ասողները կամ քոռ պիտի լինեն, որ չեն տեսնում, թէ ինչպէս արևը առաւօտեան դուրս է գալիս, գնում արևմուտք, կամ ուղղակի սատանան խաբել է դրանց»...։

Այս բառերը յօրինված կամ մտածածին չեն. այլ ասվում են իրականութիւնից, իրա ժողովրդի հոգևոր դաստիարակի բերանից։ Եզրակացութիւնը թող ինքը ընթերցողը հանի, թէ որքան արդարացի են այն մեղադրանքները, որոնք վերագրվում քաւուղադրանքները։

Ես կարծում եմ՝ ոչ ոք չէ խմանում։ Ցիշեալ քահանան, որի հաշուով 40 տարվայ մատաղադրամի գումարը հազարների է հասնում, հազիւ է կարողացել գտնել մի երկու անձնաւորութիւններ, որոնց մօտ մնացած է լինում այդ մատաղադրամների հաշիւին մի չնչին գումար (90 ր.)։ Տէր-հօր կարծիքով՝ այդ հազարները հալվել են այս ու այն անհատների գրպաններում։

Յետագայում հ. Աթանասեան մի քանի ժողովներ է հրաւիրել, ուր որոշվել է եղած գումարներով ձեռնարկել վանքի կիսակործան գմբէթների վերանորոգման գործին, որին հսկելն յանձն է առել Վ. Միրզոյեանցը։ Որոշվել է նահանգական ճարտարապետ Ֆօնդերնօնից ստանալ վանքի մակարդակը՝ կանխապէս վճարելով նկարչին 50 ր. և այնուհետև սկսել վերանորոգման գործը։

Սակայն այս որոշումները մինչև օրս էլ որոշում են մնում, իսկ վանքի սեփական գումարները շնորհիւ անտէրութեան մնում

ԺԱՄԱՆԱԿ Է ՀԱՇԻՒ ՏԱԼՈՒ

—

Դարաչիչագի գեղաձիծաղ, ծաղկափթիթ, կանաչ բլուրների մէջ փոքրիկ լեռնալանջի հիւսիս-արևելեան ձորակի վրա յաղթանդամ բարձրացած է հինաւուրց Ծաղկաձորի հեռաւոր սուրբ Աստուածամօր վանքը։ Հայկական այդ հինաւուրց տաճարի հիմնադրման օրից անցել են մի քանի երկար ու ձիգ դարեր։ Սա իր պատմական անցեալով ոչ պակաս նշանաւոր է եղել մեր եկեղեցական պատմութեան մէջ։

Ծաղկաձորի այս հինաւուրց հսկան, չը նայած որ իր հիմնադրման օրից անցրել է մօտ 700 տարի, սակայն չէ կորցրել իր հմայիչ տեսքը։

Բայց այս հինաւուրց վանքը, իր ապաշնորհ վանահայրերի շնորհիւ, այսօր ողբալի տեսք է ընդունել։ Երկու կից վանքերը անձրևից, ձիւնից, կարկուտից ծեծվելուց խախտվել և երկրաշարժի ցնցումներից կորցրել են կիսով չափ իրանց գլուխների վերդարձև գմբէթները։ Եւ այսպիսով, անպաշտպան՝ բնութեան պատահարներից, այսօր ձիւնը, կարկուտը, անձրևը հեշտեհետ քայքայում են թէ ներքին և թէ արտաքին կառուցուածքը։

Բայց մեր միտքը կը լինէր միակողմանի եթէ մենք վանքի այս անմխիթար վիճակը վերագրէինք միայն վանքի վանահօրը։ Ոչ պակաս պարտաւորի է այն անտարբերութիւնն ու անհետաքրքրութիւնը, որ ցոյց է տալիս ամբարանոց եկող երեւանցի հայ համայնքը։ Երևանցին բոլորովին աչքաթող է արել այն գործերը, որոնք աւելի հասարակական լայն շահերի նախանձախնդրութեան առարկայ պիտի լինէին։

Դարաչիչագ եղածս միջոցին՝ մի քանի անգամ առիթ ունեցայ լսելու այս կամ այն անհատից գանգատներ ու տրտունջներ՝ ուղղված այն անձանց դէմ, որոնց ձեռքում այժմ գտնվում են հասարակական գումարներ, որոնց նուիրաբերողները յատկապէս յատկացրել են վերոյիշեալ վանքի թէ նորոգութեան և թէ բարեզարդութեան համար։

Եւ ահա այս իսկ նպատակով դիմեցի Երևանի սրբ. Լուսաւորիչ եկեղեցու Ղեմնոգ ա. ք. Աթանասեանին, որը մօտ 6 տարի առաջ հանդուցեալ կաթողիկոսից նշանակվել էր այդ վանքի ժամանակաւոր ժամասաց քահանայ ամարային երեք ամիսներում։ Ցիշեալ քահանան վանքի տխուր վիճակը տեսնելով ցանկացել է մի կերպով բարելաւ վիճակ ստեղծել։ Այդ պատճառով նա հետաքրքրվել է վանքի նիւթական դրութիւնով և նրա առաջ բացվել է հետևեալը։

Հանգուցեալ Աւ. Տէր-Յովսէփեանը յօգուտ այդ վանքի նորոգութեան 9—10 տարի առաջ կտակել է 3000 ր. կանխիկ դրամ, որի կտակատար նշանակվել է Թ. Քալանթարեանը, որի մօտ և գտնվում է այժմս այդ գումարը։

Տէր-հօր ասելով, ինչպէս այս, նոյնպէս և եկեղեցական ու վանքական այլ գումարների՝ այս կամ այն անձի մօտ մնացած հաշիւների հետ մօտ ծանօթանալու նպատակով՝ ինքը 1904 թ. մի խորհրդակցութիւն է հրաւիրել Թ. Քալանթարեանի ընակարանում, ուր ներկայ են եղել Երևանի հայ հասարակութիւնից ընտրված եկեղեցական-վանքական հոգաբարձուներ Ս. Տէր-Իսահակեան, ճարտարապետ Միրզոյեան և Մ. Անանեան (բացակայ է լինում հոգաբարձուներից Լ. Զալալեանը)։ Տէր-հայրը այս ժողովում հարց է բարձրացրել Աւ. Տէր-Յովսէփեանի կտակի մասին, և կտակատարը հաստատել է, թէ, ճիշդ է, իր մօտ կը-տակով թողված է 3000 ր. վերոյիշեալ վանքի օգտին, իսկ ինքը կտակատարն այդ գումարի վրա իր կողմից աւելացնում է 800 ր. որպէս 4 տարվայ տոկոսներ։ Ապա արձանագրութիւն է կազմվել, որին ստորագրել են ներկայ եղող հոգաբարձուները։

Դրանից յետոյ հ. Աթանասեան հաղորդեց, որ բացի այս գումարից,—չը հաշուելով վանքի հողերից ստացված գումարները և մուտավաճառութեան արդիւնքը, որոնցից ըստ սովորութեան օգտվելիս է եղել վանքի վանահայր հանգուցեալ Մկրտիչ վարդապետը,—ամենայն տարի Աստուածածնի տօնին մատաղատուրքից զուտ արդիւնք մնալիս է եղել աւելի քան 50—60 ր., որպիսի գումարը յընթացս Մկրտիչ վարդապետի 40 տարվայ վանահայրութեան պէտք է որ հաւաքվելով մի պատկառելի գումար կազմէր։ Բայց թէ ուր է, ում մօտ է գտնվում այդ գումարը, դա ոչ ոք չէ խմանում։ Ցիշեալ քահանան, որի հաշուով 40 տարվայ մատաղադրամի գումարը հազարների է հասնում, հազիւ է կարողացել գտնել մի երկու անձնաւորութիւններ, որոնց մօտ մնացած է լինում այդ մատաղադրամների հաշիւին մի չնչին գումար (90 ր.)։ Տէր-հօր կարծիքով՝ այդ հազարները հալվել են այս ու այն անհատների գրպաններում։

Յետագայում հ. Աթանասեան մի քանի ժողովներ է հրաւիրել, ուր որոշվել է եղած գումարներով ձեռնարկել վանքի կիսակործան գմբէթների վերանորոգման գործին, որին հսկելն յանձն է առել Վ. Միրզոյեանցը։ Որոշվել է նահանգական ճարտարապետ Ֆօնդերնօնից ստանալ վանքի մակարդակը՝ կանխապէս վճարելով նկարչին 50 ր. և այնուհետև սկսել վերանորոգման գործը։

Սակայն այս որոշումները մինչև օրս էլ որոշում են մնում, իսկ վանքի սեփական գումարները շնորհիւ անտէրութեան մնում

թէմայի» նման բնութեան այդ հզօրագոյն գաղտնիքին...

Իսկ նա, որպէս մի արձագանք քո այդ խօսքերի, պատասխանում է՝

— Շը՜ը...ը՜ը...ը...ը՜...ը՜...ը...

Համը է նա, բայց հզօր. լսում է ամեն ինչ, բայց չէ պատասխանում. տեսնում է բոլորը, սակայն միշտ չը տեսնելու է տալիս և շարունակում իր թէ շինարար և թէ աւերիչ գործունէութիւնը։

Բայց շատ հետաքրքրական էր այստեղ և շոգենաւը...

Նա այլևս այն գոռող «Կօտինը» չէր, որ այնքան բարձրից էր նայում Նեվայի հեզ և քնքոյշ ալիքներին, որպէս հարեմի խոնարհ ստրկուհուն...

Ո՜չ...

Նա այստեղ արդէն մուկ էր դարձել և փոխանակ առաջվայ նման արշաւելու՝ հիմա զգուշութեամբ սողում էր փորի վրա։

Նա այստեղ շատ լաւ էր հասկացել իր ոչնչութիւնը բնութեան արհաւիրքների առաջ և նախկին յարձակողական դիրքից անցել էր պաշտպանողականի։

Այդպէս են և մարդիկ կեանքի ովկիանոսի մէջ... Երբեմն կատաղած առիւծ են և երբեմն էլ վախկոտ մուկ, նայած թէ ում առաջն են կանգնած և ում հետ գործ ունեն։

— Տղերք, նայեցէք այն կողմը. տեսնում էք այն սև կէտը. պէտք է որ Կրոնշտադտի իրագործման հարցը պէտք է մընայ երազանքների սահմանում։

Ո՞ւմ վրա է դրված յոյսը։

Ապագայ զեմստվոների, որի իրագործումը կը տեսնեն, երևի, մեր որդիները, եթէ չասենք, մեր թոռները։

Էլի ո՞ւմ, էլի ինչի՞։

Ես ուրիշ դուռ չեմ տեսնում և ուրիշ յոյսեր, եթէ միայն դրանք այսօրվայ դռներն ու յոյսերն են...

Թիֆլիսում, Բագուում, Ռոստովում, Անդրկովկասեան երկրում և ամեն տեղերում, մեր գիւղերից դուրս, այսօր ապրում են հազարաւոր հայեր՝ ունևոր, ինտելիգենտ հայեր—գազախեցի, զանգեզուրցի, գառնիբասարցի, շիրակեցի, նուխեցի, զանձակեցի, շուշեցի, լոռեցի, երևանցի, նախիջևանցի հայեր. վաճառականներ, կապալառուներ, ինժենէրներ, բժիշկներ, նաւթարդիւնաբերողներ, փաստաբաններ և այլն, և այլն։

Բոլորն էլ հայ գիւղացու, սոված հայ գիւղացու կուրս զաւակներ, որոնք նոյն գիւղի հարազատներն են, ունևոր հարազատները։

Մի՞թէ դրանք, այդ հազարաւոր հայերը, այդ կուշտ գիւղացիները չեն գալու իրանց սոված գիւղացիներին օգնութեան։

Ոչ։ Իրանց հազարներով. ոչ. հարիւրներն էլ բաւական են, նոյն իսկ տասնեակ բուբլիներ, միայն թէ տային շատերը, բոլորը։

Եւ մենք կունենայինք մի խոշոր գումար, որով գիւղ կը գնայինք գործ անելու։ Կը հիմնէինք ցուցադաշտեր, փորձադաշտեր, կը հրաւիրէինք շրջիկներ, գիւղատնտեսներ, կը բացէինք այս ու այն կենտրոնական գիւղում գիւղատնտեսական գործիքների պահեստներ։

Հիմք կը դնէինք լաւ սերմնարանների։

Կը սովորեցնէինք այգիների, պարտէզների բժշկութիւնը։

Կը դնէինք հողմաշարժ մեքենաներ, կը տային տեղական ցուլեր, խոչուններ, կը տարածէինք նոր և արդիւնաւէտ փոխակներ, կը սովորեցնէինք մեղուների հիւանդութիւնների դէմ կռուելու միջոցներ, կը հրատարակէինք էժան գրքեր ու գրքոյկներ՝ գիւղատնտեսական բոլոր ճիւղերի, կը կազմակերպէինք տարային և ձմերային դասընթացքներ. զրցութիւններ և ցուցահանդէսներ կը կազմէինք և այլն, և այլն։

Եւ տեսար, չանցաւ մի, երկու, հինգ, տաս տարի, և գիւղը զարթնեց, այսօրվայ գերեզմանը շաղվեց տեղիս, կենդանացան կենդանի մեռածները և կեանք առաւ երկիրը։

Միայն թէ լինէր սիրտ, ցանկութիւն և դրանից առաջացած գումար։

Դիմում եմ ձեզ՝ հայ սոված գիւղերից և շրջաններից հեռացած կուշտ գիւղացիներ։

Աշխարհ եկէք, մի սպասէք այն օրին, երբ երկրաշարժը գայ և ձեր հայրենի գիւղը քանդի, կամ հեղեղը մի քանի օրում սրբի, տանի, կամ թէ խոլերան իր հունձը կատարի։

Մի սպասէք այդ օրին, որովհետև նա վաղուց արդէն եկել է, մտել ձեր գիւղը և անում է իր հունձը. բայց ոչ գոռում-գոչումով, այլ սուս ու փուս, սակայն հաստատ հունձ։

Դա հայ գիւղի և հայ գիւղացիութեան գերեզմանանալն ու սովամահ լինելն է, արտերի ծարաւելը, հունձի բաղդի բերմունքին ընկած լինելը, կովի ցամաքելը, աքաղաղների սնանկանալը։

Եկէք օգնութեան հայ գիւղերին, ձեր գիւղերին, հայ գիւղացիութեանը, եթէ գիւղացի էլ չէք։

Եկէք օգնութեան, ուղարկելով ձեր լուսան Թիֆլ. Հայ Գիւղատնտ. և Տն. Ընկերութեանը, որ այնքան ծրագիրներ ունի, որի մասնագէտները շրջում են ձեր հայրենի գիւղերում, բայց անկարող են օգնել նրան, որովհետև միջոցներ չունեն։

Ընկերութեան հասցէն հետևեալն է. Тифлисъ, Правленіе Тифлисскаго Армянскаго Селькохоз. и Кустарнаго О-ва.

Ամենայն ինչ՝ ի Քրիստոսէ։

են այս կամ այն մարդու գրպանում...

Ինչպես լսեցինք, 500 ր. չափ էլ կտակված է Երևանցի վաճառական Զ. Դեորգեանի կողմից, սակայն թէ նրա ժառանգները ինչքա՞ն են լուել ու ձայն չեն հանել, այդ նոյնպէս անհասկանալի է։

Ահա այս վերոյիշեալ դէպքը բաւական է բնորոշելու թէ որքան անհետաքրքիր է և անտարբեր Երևանի հասարակութիւնը դէպի որևէ ընդհանրական գործ։ Մեր հասարակութիւնը գիտէ այս ու այն պատի տակ փսփսալ, բամբասել, խօսել տակնու

Նկատելի է մի այլ ցաւալի հանգամանք ևս. տէր-Իսկենդերեան քահանան հասկացել է Տ. Նազարեանի հոգեբանութիւնը և ազդելու համար՝ խփել նրա բարակ թելերին... Նիւթականին։ Այո, սաստիկ ցաւալի է, որ ժողովրդի աղմուկը արդիւնք է «Աղբիւր-Տարագի» մի օրինակ բաժանորդագրութեան, որի արժէքը ընդամենը 5 ռուբլի է...

Համոզվեցէք, Տ. Նազարեան, որ դուք զոհ էր եղել բաբասասէր մարդկանց անազնուութեան, իսկ ես՝ ձեր զղջաբուութեան... Գեորգ Թումանեան

Հին-Ղրիմ, 25 յունիսի

ՇՈՒՇՈՒ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻՑ

Շուշու թեմական դպրոցի տեսուչը երէկ՝ յուլիսի 1-ին ստացել է նոյն դպրոցի հոգաբարձութիւնից հետևեալ գրութիւնը և ինչքն էլ անմիջապէս հոգաբարձութեան յետագայ պատասխանն է տուել։

«30 յունիսի 1910 թ., № 73

«Որովհետև հոգաբարձութեանս անցեալ 1909 թ. յուլիսի 3-ի 96-րդ նիստի որոշման համաձայն դուք հրաւիրվել էք դպրոցի տեսչի պաշտօնով և ձեզ հետ ձեր ուսուցչական խումբը միայն մի տարի ժամանակով, այն է՝ 1909/10 ուս. տարու համար և ուսումնական տարին արդէն վերջացած է, ուստի հոգաբարձութիւնս իր այսօրվայ 28-րդ նիստում որոշեց ազատ կացուցանել ձեզ ձեր պաշտօնից ուսուցչական խմբի հետ միասին։

«Յայտնելով այս մասին ձեզ, հոգաբարձութիւնս խնդրում է դպրոցի բոլոր կահ-կարասիները, ֆիզիքական կաբինետը, գրադարանը և տեսչական գործերն ու մատեանները յանձնել հոգաբարձութեան։

«Հոգաբարձութեան անդամներ՝

«Եղիշէ քահ. Թարխանեան, Ա. Տէր-Ցարուութիւնեան, Զ. Բալայեան»։

Եռանձնեայ հոգաբարձութիւնդ այս անակնկալ գրութեան նկատմամբ մի քանի բացատրութիւններ տալու և փոխադարձաբար ձեզանից էլ մի քանի բացատրութիւններ ստանալու մեծ կարիքն եմ զգում անհրաժեշտաբար։

Նուաստիս ամբողջ ուսուցչական խմբի հետ «ազատ կացուցման» վճիռը պարունակող ձեր այս թուղթը, մեծարգոյ հոգաբարձուներ, հիմնել էք անցեալ յուլիսի 3-ի 96-րդ նիստի որոշման վրա, ըստ որի, իբր ես և ամբողջ ուսուց. խումբը միայն մի տարի ժամանակով՝ այն է 1909/10 ուս. տ. համար ենք պաշտօնի կոչված։ Զարմանում եմ դիտել, մեծարելի տերք, որ այդ կէտը ճիշդ չէ և ինձ յայտնի իրողութեան միանգամայն հակառակ է. ոչ ինձ և ոչ էլ որևէ ուսուցչի դուք ոչ մի պաշտօնական թուղթ չէք տուել մի տարի ժամանակամիջոցը որոշող և տրամադրող, չէք յայտնելնաև բերանացի կերպով։ Ինձ և իմ ուսուցիչներին անյայտ ձեր որոշումները, կարծում եմ, այսօր հրապարակ հանելու և այդպիսի անծանօթ որոշումների վրա նոր վճիռներ կայացնելու իրաւունքը դուք չը պիտի ունենաք բնականաբար. ընդհակառակն, իրողութիւն է և ճշմարիտ իրականութիւն, որն ուրանալ անուշտ ձեզանից ոչ մէկը թոյլ չի տայ իրան, որ անցեալ ամառ բաց տեղերի համար ուսուցիչներ հրաւիրելու ժամանակ բոլորիս, հոգաբարձութեան և տեսչի, միահամուռ ցանկութիւնն ու առաջնորդող սկզբունքն է եղել պաշտօնի կոչել այնպիսի անձանց, որոնց վրա վստահել կարելի լինէր, թէ հարկադրված միայն մի տարով չեն գալիս դպրոց մտնում, բան շինում կամ քանդում և ապա մի որոշ գումար առած եղնում-գնում կրկին իրանց նախկին գործը շարունակելու. մենք ուսուցչական ասպարէզում ծառայած կամ նոր մշտապէս ծառայելու ցանկութիւն ունեցող մարդիկ էինք որոնում՝ առանց ուշադրութեան առնելու իրանց ուսումը կիսատ թողածների բազմաթիւ խնդիրները։ Արդ՝ այսպիսի դէպքում կարող է խօսք անդամ լինել «մի տարով» ժամանակամիջոցի մասին. թէ դուք և թէ մենք անցեալ տարի միևնոյն մարդիկն էինք, ինչու՞ այն ժամանակ էլ չը բարեհաճեցիք «տեսչին իր խմբովն» ազատ կացուցանել և նոր խումբ կազմելուն ձեռնամուխ լինել։

Այս կարևոր սխալն ուղղելուց և ձեր որոշման խախուտ հիմունքը ցոյց տալուց յետոյ, գրութեանս բուն խնդրին եմ անցնում։ Երբ դուք, մեծարգոյ տերք, ձեր հոգաբարձական ժամանակը լրանալուց յետոյ ըստ բարձու հրամանի Վեհափառ Հայրապետի ազգիս ձեր պաշտօնը շարունակելու պարտաւորված էք մինչև ընտրութիւն նոր հոգաբարձութեան, ասացէք խնդրեմ, ինչ հիմունքներով, ինչ տրամաբանութեամբ և բարոյական ինչ իրաւունքով թեմական դպրոցի մի ամբողջ ուսուցչական խումբ էք «ազատ կացուցանում», այն դպրոցի, որ երկու տարուց ի վեր հպիւ կարգի և կանոնաւորման ուղին էր ընկել և արդիւնքի պտուղներ տալ սկսել։ Ինչ նկատումներով ճանապարհ էք դնում ձեր իսկ հրաւիրած ու իր մեծամասնութեամբ երկու տարուց ի վեր ձեր իսկ ձեռքի տակ գործող ուսուցչական խումբը և ինչպէս, ինչ խղճով ձեռնամուխ պիտի լինէք նոր, անծանօթ մարդկանցից խումբ կազմելու այն դպրոցի համար, որի դեկավարութիւնը նորընտիր անձանց է տրվելու շուտով։ Ելք ես, իբրև տեսուչ դպրոցի, ինչպէս գրաւոր արձանագրել ես տեղեկագրիս մէջ, «զգալով այն պարտականութիւնն ու պատասխանատուութիւնը, որ ունեմ խղճիս, ձեր, ձեզ ընտրող հասարակութեան, հոգևոր բարձր իշխանութեան, կրթվող մատաղ սերնդի, դպրոցի սրբազան անուան, պատի ու վարկի առաջ ազնիւ տղամարդի կատարեալ անկեղծութեամբ» այս տարվայ ուսումնականի նկարագրի հետ միասին նաև մէկիկ-մէկիկ մէն-մի ուսուցչի գնահատումն ես ներկայացրել ձեզ, պատասխան տուէք ինձ, ինչու՞, ինչ պատճառներով «ազատ էք կացուցանում» այն ուսուցիչներին, որոնց երկամեայ բարեխիղճ պարտաճանաչութիւնը, խղճի մտօք ծառայութիւնն ու արդիւնաւոր դասաւանդութիւնն ես վկայել և անվերապահ ձևով արձանագրած ձեր առաջ դրել։ Կարճառև միջոցով միայն դպրոցը կառավարելու կոչված պատասխանատու անձերիդ ձեռքը չը դողաց արդեօք, երբ հայ վարժապետի ծանր խաչը 35 երկար ու ձիգ տարի պատւով իր ուսին կրած, իր սև մազերը հէնց այս նոյն հաստատութեան մէջ ճերմակեցրած օրինակելի ուսուցչի մասին ձեր անսիրտ վճիռն արիք ու ստորագրեցիք. քիչ էիք համարում Դարբիել վարժապետի կրած զրկանքները. ինչու՞ համար են «ազատ համարվում», մեծարգոյ հոգաբարձուներ, Իսահակ Տէր-Ղազարեանի և Տէր-Ցարուութիւնեանի պէս ուսուցիչները, որոնք ուղղակի անօրինակ եռանդ, աշխատանք ու արդիւնք են ցոյց տուել, որոնցից մէկը պատմական առարկաների հետ է ամուր կապել իր աշակերտներին, միւսը հայոց լեզուն, մեր ազգային դպրոցների էն նախապատիւ առարկան, իր բարձրութեան հասցրել. պատասխանեցէք, տերք, խղճի ինչ հանգստութեամբ, պարտականութեան ինչպիսի գիտակցութեամբ «ազատ» էք համարում այս մարդկանց, երբ սրանց աջողակութեան ու արդիւնաւոր դասաւանդութեան նկատմամբ ձեզնից, սրանց դասերը լսողներիդ, միշտ էլ գոհունակութիւնից ու հիացմունքից բացի ուրիշ բան չեմ լսել. ասացէք խնդրեմ, ինչու՞ է այս ամենը. ինչու՞ համար «թաց ու չոր» միասին խառնած վառարան էք լցնում այրում. յանուն դպրոցական ինչ շահի։ Առաջի մարդկան և Աստուծոյ ոգուս ամբողջ կարողութեամբը բողոքում եմ ձեր այդ անօրէն որոշման դէմ և շատ խնդրում եմնել ու ցոյց տալ, որ սխալ է իմ՝ իբր տեսչի՝ գնահատութիւնը և արդարացի՝ ձեր վճիռը։ Ցոյց տուէք փաստերով, լուրջ հիմունքներով, որ դուք ձեր առաջ «տաղ ասող» ուսուցիչների չէք մտն գալիս. ապացուցէք, որ ձեր խնամքին յանձնված դպրոցը դրանց հեռանալովը չէ թէ վնաս, ապա մեծ շահ ու օգուտ ունի։ Կը համարձակեմ արդեօք հարցնելու, թէ այն որ հոգաբարձուն է եղել, որ բազմիցս նուաստիս կրկնել է, թէ այդ ուսուցիչներին պահել պէտք է, ինչ գնով էլ լինի. հիմա ինչու՞ այսպէս. այդ ինչ պատահեց. ձեր արարքի փաստացի պատճառաբանութիւնը դուք տալ պարտաւոր էք, պարոններ։

Այժմ ինձ, նուաստիս եմ դառնում, որի անմիջական դատաւորները դուք էք. ես, որ երկու տարուց ի վեր ձեր դպրոցում սոսկ ուսուցչի պաշտօն չէ միայն որ կատարում էի, ապա նաև տեսչի առաւել պատասխանատու պաշտօնը վարում, անտրտունջ և երկիւղած պատկառանքով ստացայ եռանձնեայ հոգաբարձութեանդ ներկայ գրութիւնը՝ ինձ պաշտօնից «ազատ կացուցանող» (եռանձնեայ՝ որովհետև նախագահ բարձր. Տ. Եղիշէ վարդապետը ժողովի սկզբում՝ իմ ժողովից ելնելուց առաջ՝ իրան ձեռնպահ յայտարարեց, իբրև նոր՝ խմբի գործունէութեանը անծանօթ անձն. իսկ պաշտօնավարող 6 հոգաբարձուներից երկուսն արդէն ձեր որոշումից առաջ հրաժարված էին, երրորդն էլ բացակայ, հեռուից-հեռու միայն յայտնել էր համաձայն լինել ձեր որոշումներին)։

Միայն ներեցէք խնդրեմ, մեծարգոյ տերք, որ չը պիտի կարողանամ ինձ զրկել իմ անկապտելի, անգամ յետնեալ սպասաւորի ունեցած իրաւունքից՝ պահանջելու ձեզանից փաստացի, լրջմիտ ու արդարակորով պատճառաբանութիւն պաշտօնից «ազատ կացուցման» համար։ Երբ պաշտօնավարութեանս առաջին տարին թեմ. դպրոցի հոգաբարձութիւնից գերագանցօրէն գնահատվելով պարգևատրվեցի ու միշտ և ամենուրեք նուաստիս պաշտօնավարութեան մասին գոհունակութիւն լսեցի, երբ երկու տարի շարունակ «մենք քանի կանք, ներկայ խումբն էլ իր տեսչով պիտի մնայ» էի լսում ձեզանից, ասացէք, խնդրեմ, փաստաբաններ, եռանձնեայ հոգաբարձութիւն, այժմ ինչու՞ եմ «ազատ կացուցվում» պաշտօնից, ինչ պատահեց։ Ցոյց տուէք, խնդրեմ, որոշակի, որ երեք հոգով մի ամբողջ ուսուցչական խումբ իր տեսչի հետ մէկտեղ արձակելու ծանրակշիռ խնդրի համար բաւարար ու բանական և դպրոցի համար փրկարար հիմունքներ էք ունեցել. ցոյց տուէք, որ հակառակ բոլոր ջանքերի ինձ ձեր առաջ «տաղ ասել» տալ չը կարողանալու համար չէ, որ «ազատ» էք համարում, հապա դպրոցի առաջադիմութեան գաղտնիքն ու նրա բարձրացման ու փառքի բանալին գտած լինելու։ Պատճառաբանեցէք, խնդրեմ, «ազատ» կացուցումս լրիւ, որոշակի, հիմնաւոր ապացոյցներով ու զօրաւոր փաստերով, արձանացրէք այն գրով և արդար դատաւորներիդ ատրագրութեամբ ու կնքի դրոշմամբ վաւերացրած՝ ձեռքս տուէք, որպէսզի ձեր այդ «վկայականով», իբրև անպէտք պաշտօնեայ, այլևս բնաւ երբէք չը համարձակեմ յանդգնել ոտք կոխել որևէ այլ դպրոցական հաստատութիւն, որովհետև, խորին համոզումս է այս, մեծարգոյ տեարք, երբ մէկն աւելորդ, «ազատ կացուցման» արժանի պաշտօնեայ է դառնում մի հաստատութեան համար, ապա այդպիսին բնականաբար, տրամաբանական հետևողութեամբ անարժան պիտի համարվի նման բոլոր հաստատութիւնների համար ևս։ Ձեր հոգատար ինամակալութեան երկնատուր շնորհքից ինչու՞ զրկվին և չօգտվեն միւս դպրոցներն էլ։ Տուէք, խնդրեմ, ձեր «իրաւացի» որոշման պահանջածս մանրամասն պատճառաբանութիւնը, որպէսզի, ոմ գիտէ, եթէ անարժանութիւնս մոռացած երբեմնի կրկին մտքովս անցկացնեմ որևէ դպրոց մտնելու ու դրա համար նոյնիսկ ամենակարող «ճաշերի» զօրութեանը դիմեմ, ձեր պատճառաբանութեան թուղթը ինձ ի յուշ ածի և այդպիսի քայլ անելուց յետ կասեցնի։

Ցարգանօք՝ ձեր «ազատ կացուցած» տեսուչ՝ Աւետիք Տէր-Պողոսեան

Շուշի, 2 յուլիսի

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

7 յուլիսի

ԼԻԲԱՎԱ։ Շվէդական պատերազմական նաւատորմը. բաղկացած 4 նաւերից, ծովային զօրքի կազէտների հետ միասին զբոսնաց դէպի ծովը։

ՎՈԼՈԳԴԱ։ Ժողովրդական ուսումնարանների տեսուչների համագումարը որոշեց միջնորդութիւն զարթեցնել՝ որպէսզի բոլոր նախնական դպրոցներում պարտադիր կերպով մտցվի մարմնամարզութիւնն ու զինուորական ուսմունքը, նոյնպէս և բժշկական սանիտարական գիտելիքներ տարածել աշակերտների մէջ՝ հրաւիրելով յատուկ սանիտարական բժիշկներ։

ՔԻՇԻՆԷՎ։ Երկին տեղատարափ անձրև եկաւ։ գիշերը։ Փողոցները գետերի են նմանում։ Վնասները խոշոր են։ Կարկուտը ոչնչացրել է Գանչէվսկի վոլոստում 600 դեսեատին ցանքեր ու խաղողի այգիներ։

ԿԻԵՎ։ Քաղաքային դուման որոշեց միջնորդութիւն յարուցել պարտադիր կերպով ջրանցքը քաղաքի իրաւասութեանը յանձնել և ստիպել ջուր մատակարարող ընկերութեանը ջրանցքի խողովակներ անցկացնելու այն փողոցներով, որտեղ այդպիսին չը կայ։ Մերժման դէպքում թոյլ տալ քաղաքին խօլերայի պատճառով աշխատանքը կատարելու ընկերութեան հաշվով։

ԻՎԱՆՈՎՈ-ՎՈԶՆԵՍԵՆՍԿ։ Յուլիսի 6-ին քաղաքին մօտիկ Կրուտօվո գիւղում խուզարկու ոստիկանութիւնը երևան է հանել 5 ռուբլիանոց ոսկեդրամների արհեստանոց։ Գրաւված են պատրաստի 196 հատ։ Պատրաստողներն ու սպառողները կալանաւորված են։

ՊՕԼՏԱՎԱ։ Գաղեաչկի և Զէնկովսկի գաւառներում կարկուտը ոչնչացրել է 1000 դեսեատին ցանքեր։

ՔԻՇԻՆԷՎ։ Յորդ անձրևից առաջացած հեղեղի ջուրը փողոցներում բարձրացել էր մի արշին, իսկ տափարակներում աւելի ևս։ Բնակիչները ազատվում էին պատուհանների միջով։ Ջուրը անցնում էր կամուրջների վրայով։ Ջրով լցվել էին կառքերն ու ձիաքաշի վագոնները։ Վնասները անչափ մեծ են։

ՍԻՄԲԻՐՍԿ։ Նահանգական զեմստվային արտակարգ ժողովը համաձայնեց շուկայի գներով 1.300,000 պուդ զանազան տեսակի ալիւրներ մատակարարել ինտենդանտութեանը։

ՆՈՎՈԶԵՐԿԱՍԿ։ Ուստմէդվէդիցայի շրջանի Բօլշէյցացկի գաստակերտում եկեղեցու մէջ սկսված հրդեհը լափեց եկեղեցին, և ապա 71 տներ և մեծ քանակութեամբ հացահատիկներ։ Վնասները անցնում են 175,000 ռուբլուց։

ՏՎԷՐ։ Սառիցկի գաւառում կարկուտը ոչնչացրել է 2068 դեսեատին հացաբոյսեր։

ԳՕՐՈԴՈԿ (Վիտեբսկ. նահ.)։ Զորս մամլքներում հիւանդացել են դիզենտերիայով 610 հոգի, մեռել են 50-ը։ Վիտեբսկից եկաւ սանիտարական թռուցիկ խումբը։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ամառնային երթևեկութիւն)

(Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

ԲԱԳՈՒ՝ մարդատար № 12 գնացքը՝ 2 ժ. 38 ր. ցերեկ., Գանձակ է հասնում 9 ժ. 9 ր. երեկ., Եւլախ՝ 11 ժ. 20 ր գիշերվայ, Հաջի-Կաբուլ՝ 4 ժ. 16 ր. գիշ., Բալաջարի 8 ժ. 1 ր. առաւօտ., Բագու՝ 8 ժ. 48 ր. առաւ.։ Արագ № 2 գնացքը՝ 8 ժ. 15 ր. առաւ., Գանձակ է հասնում 1 ժ. 28 ր. ցեր., Եւլախ՝ 3 ժ. 6 ր. ցեր., Հաջի-Կաբուլ՝ 7 ժ. 15 ր. երեկ., Բալաջարի՝ 10 ժ. 8 ր. գիշ., Բագու՝ 10 ժ. 53 ր. գիշ.։ Պօստատար № 4 գնացքը՝ 10 ժ. 4 ր. գիշ., Գանձակ է հասնում 4 ժ. 18 ր. գիշ., Եւլախ՝ 6 ժ. 26 ր. առաւ., Հաջի-Կաբուլ՝ 11 ժ. 23 ր. առաւ., Բալաջարի՝ 3 ժ. 13 ր. ցեր., Բագու՝ 4 ժ. 45 ր. ցեր.։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՎԱՆ՝ պօստատար № 74/75 12 ժ. 22 ր. գիշ., Ալէքսանդրօպոլ է հասնում 11 ժ. 21 ր. առ., Էջմիածին կայար.՝ 4 ժ. 49 ր. ցեր., Նախիջևան՝ 10 ժ. 51 ր. գիշ., Ջուլֆա՝ 12 ժ. 9 ր. գիշ.։ Ապրանքատարա-մարդատար՝ 4 ժ. 15 ր. ցեր., Ալէքսանդրօպոլ է հասնում 3 ժ. 10 ր. գիշ., Էջմիածին՝ 8 ժ. 38 ր. առաւօտեան, Երևան՝ 10 ժ. 9 ր. առ.։ և սրանից գէնը այլևս չէ գնում։

ԲԱԹՈՒՄԻ՝ մարդատար № 5՝ 7 ժ. 31 ր՝ երեկ., Միխայլօվո է հասնում 11 ժ. 45 ր. գիշ., Բաթում՝ 9 ժ. 30 ր. առաւ.։ Պօստատար № 3՝ 12 ժ. 24 ր. ցեր., Միխայլօվո է հասնում 5 ժ. 47 ր. երեկ., Բաթում՝ 3 ժ. 25 ր. գիշ.։ Արագ № 1 գնացքը՝ 10 ժ. 36 ր. գիշ., Միխայլօվո է հասնում 2 ժ. 39 ր. գիշ., Բաթում՝ 10 ժ. 49 ր. առաւօտեան։

ԲՕՐԺՕՄ՝ մարդատար № 7/8 8 ժ. 28 ր. առ., Միխայլօվո է հասնում 12 ժ. 42 ր. ցեր., Բօրժօմ՝ 2 ժ. 3 ր. ցեր.։ Մարդատար № 9/10 3 ժ. 36 ր. ցեր., Միխայլօվո է հասնում 7 ժ. 56 ր. երեկ., Բօրժօմ՝ 9 ժ. 13 ր. գիշերվայ.

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԳՈՒՄԻՑ՝ պօստատար № 3՝ 12 ժ. 24 ր. ցեր.։ Արագ № 1 գնացքը՝ 10 ժ. 36 ր. գիշ.։ Մարդատար № 11՝ 6 ժ. 58 ր. առ (այս գնացքը Բաթում չէ գնում)։

ԲԱԹՈՒՄԻՑ՝ արագ № 2 գնացքը՝ 7 ժ. 25 ր. առաւ.։ Պօստատար № 4՝ 9 ժ. 4 ր. երեկ.։ Մարդատար № 6՝ 11 ժ. 4 ր. առ. (այս գնացքը Բաթում չէ գնում)։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՎԱՆԻՑ՝ պօստատար № 72/73՝ 6 ժ. 8 ր. առաւ.։ Մարդատար-պրանդատար՝ 6 ժ. 33 ր. երեկոյան։

ԲՕՐԺՕՄԻՑ՝ մարդատար № 9/10 8 ժ. 8 ր. երեկ.։ Մարդատար № 7/8 6 ժ. 28 ր. առաւ.

Հայտնութիւններ

ՀԵՐԹԱՊԱՀ ԲԺԻՇԿՆԵՐ և ՖԵԼԴՇԵՐՆԵՐ—Մուխրանսկայա փողոց, քաղաքային հիւանդանոց, տէլեֆ. № 39։

ԴՈՒՄԱՅԱԿԱՆ ՍԱՆԻՏՈՐԱԿԱՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐ.—I, II և IX ոստիկանամասերում՝ Վ. Պ. Ֆօմինա-Օսիպօվա (Վակէ տրուարձան, սեփ. տուն, տէլեֆ. № 461)։ III և IV ոստիկանամասերում (Սօլդատսկի բազարը նոյնպէս հաշուած) Լ. Խ. Քալաճարեան (Բարեատինսկայա փող. № 6, տէլեֆ. № 517)։ V և VI ոստիկանամասերում՝ Ի. Մ. Զաբուլդօվսկի (Գրիբոյեդօվսկայա փող. № 10, տէլեֆ. № 645)։ VII և VIII ոստիկանամասերում՝ Գ. Ֆ. Նաստիեվ (Պեսկօվսկայա փող. № 4, տէլեֆ. № 248)։ X, XI և XII ոստիկանամասերում՝ Վ. Ա. Միրաբեան (Միխայլօվսկի պր. № 174, տէլեֆ. № 327)։

ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ՀՈԳԵԲԱՐՁՈՒՆԵՐ.—I ոստիկանամասում՝ Մ. Կ. Բելօզերսկի (Ծրդնէթսկայա փող. № 17)։ II ոստիկանամասում՝ Ր. Գ. Տէրեզուլով (Միրսկայա փող. № 17)։ III ոստիկանամասում՝ Գ. Ի. Թամամբեան (Պետրոս Մեծի փող. № 11)։ IV ոստիկանամասում՝ Յ. Միլիֆ Բախտամեան (Պուշկինսկայա փող. № 3), իսկ սրա օգնական՝ Վ. Ա. Իւզբաշեան (Արխիպի պեր. № 12)։ V ոստիկանամասում՝ Միրզա-Հուսեյն Հասան-զադէ (Սուրբ Սարգսի փող. № 19)։ VI ոստիկանամասում՝ Ա. Ս. Գուլյաեֆ (Գօլովինսկի, № 37)։ VII ոստիկանամասում՝ Դ. Ա. Շիխինով (Հալաբար, Պրէսբրաժէնսկայա փող. № 20)։ VIII ոստիկանամասում՝ Գ. Ի. Տօիեֆ (Գոնչարնայա փողոց № 32)։ IX ոստիկանամասում՝ Գ. Ա. Տեր-Սեֆիանեան (Կրասնօգօրսկայա փողոց № 16)։ X ոստիկանամասում՝ Դ. Ի. Էմինով (Միխայլօվսկի պր. № 142)։ XI ոստիկանամասում՝ Ս. Շ. Զիսինա (Միխայլօվսկի պր. № 148)։ XII ոստիկանամասում՝ Գ. Վ. Զարկիսիանի (Նախալովկա, Բէմոնտնայա փող., սեփ. տուն)։

ԴՈՒՄԱՅԱԿԱՆ ԹԱՂԱԿԱՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐ (բուժողներ).—1 և 2-րդ ոստիկանամասերում՝ Գ. Ա. Գեղալին (Մադատօվսկայա փ. № 5, տէլեֆ. № 593)։ 3-րդ և 4-րդ ոստիկանամասերում, Մ. Ի. Շահվերդեան (Պէտերհոֆսկի վերելք, № 1, տէլեֆ. № 619)։ 5-րդ ոստիկանամասում՝ Տ. Մ. Թադեոսեան (Վելիժինօվսկայա փ. № 4, տէլ. № 680)։ 6-րդ և 7-րդ ոստիկանամասերում՝ Շ. Ա. Միկելաձե (Կախէտինսկայա փող. № 1, տէլէֆ. № 816)։ 8-րդ և 9-րդ ոստիկանամասերում՝ Ն. Դ. Խաչիսով (Սուկերնայա փող. № 17, տէլէֆ. № 709)։ 10-րդ, 11-րդ և 12-րդ ոստիկանամասերում՝ Ե. Գ. Տեր-Նիկողոսեան (Միխայլօվսկի պր. № 169, տէլէֆ № 15)։

(ա. օ.) 817. 6—3

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Տ. ԳԻԼՈՐԳԻԳԵԱՆ
Մաշի հիւանդութիւններ
Ընդունելութիւնը ամէն օր
Առաւօտեան ժամը 10—1
Երեկոյեան ժամը 5—7
Վելիամինօվսկայա փող № 8
(օ. մ.) 564. 100—22

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

КРЕМЪ НЕЛЛИ
NELLY'S CREAM.
Англійская аристократія предпочитаетъ всѣмъ другимъ средствамъ именно „Кремъ Нелли", какъ лучшее для смягченія кожи лица, рукъ и бюста. Въ Лондонѣ расходится до 1.000.000 бан. ежегодно.
Кремъ Нелли уничтожаетъ всѣ недостатки кожи, загаръ, веснушки, пятна и т. п.
Продажа у Мюръ и Мерилизъ, Гетлингъ, Акц. О-ва К. Эрмансъ и К° и пр., а также во всѣхъ апт. и парфюмерн. магаз. Россіи.
Одной банки достаточно, чтобы убѣдиться въ его поразительномъ дѣйствіи.
Цѣна 1 р. 25 к. и 2 р. 25 к.
Въ провинцію налож. платежемъ на 50 к. дороже.
Для всей Россіи единств. складъ: МОСКВА, Пречистенка, Б. Власьевскій пер., д. 3.
(М.130700) 423. 40—11

GRAND-PRIX ВЫСШАЯ НАГРАДА БРЮССЕЛЬ 1905. ОТЪ ВЕСНУШЕКЪ И ЗАГАРА КРЕМЪ
МЕТАМОРФОЗА Т-ва А. М. ОСТРОУМОВА.
ПРОДАЕТСЯ ВЕЗДѢ.
Остерегайтесь поддѣлокъ. Требуйте настоящій КРЕМЪ Т-ва А. М. ОСТРОУМОВА.
ПРИ КАЖДОЙ БАНКѢ БРОШЮРА „БОРЬБА СЪ ВЕСНУШКАМИ"
(Н.ու) (М. 187592) 687. 10—10

ՀԱՅՈՒՀԻ ատարած Մոսկվայի ձեռագործի կուրսերը —Общ. распр пр. зн. между обр. жен., ցանկանում է ստանձնել ձեռագործի, կար ու ձևի, նաև ուսուցչուհու (գծագրութեան) և գաստիարակչուհու պաշտօն Կովկասում, որևէ ծխ. դպրոցում։ Դիմել՝ Тифлисъ, Бюро Печати. Мадатовская. № 5.
(չ. հ. ու.) 810. 0—2

Ա. ՄՕԶԷՐ
Ժամացոյցների խոշոր ֆաբրիկանտ, աշխարհիս յայտնի Ա. Մօզէրը իր ֆաբրիկայից բաց չէ թողնում չը ստուգված ժամացոյցներ։ Ա. ՄՕԶԷՐԸ ծառայում է իրրև ամենայաւ եռաշխատութիւն ժամաց. յատկութեան, ամրութեան և ճշգրտեան։ Ա. ՄՕԶԷՐԻ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐԸ, սև պողպ., ոսկեմարգ., բաց, շատ տափակ (ածածկէ բուրլու չափ), ֆոնտասա. ցիֆերբլ., լարելը առանց բանալիի, բէմմնտաւորը 15 քարի վրա, ձևը նոր տեսակի, չքեղ—12 ռուբլու փոխարէն ՄԻԱՅՆ 3 ր. 25 կ., 2 հատ 6 ր.։ Կանանց ժամ., բաց՝ 4 ր.։ Ճանապարհածախքը 1—4 հատի համար 40 կ.։ Սիբիր 75 կ.։ Պատուէրները կատարվում են վերադիր վճ. և առանց կանխավճ.։ Չքեղ շղթաներ, նորաձև ոսկուց. բրէլօկով—հատը 75 կ. և 1 ր. 50 կ., երկարը 2 ր. 50 կ. և 3 ր. 50 կ.։ Հասցէն՝ Т-во Патентъ, Варшава, Св. Креста, № 48 Отдѣл. 23. Նախազգուշութիւն.—Պ. պ. գնողների ուշադրութիւն ենք գրաւնում, որ մօզէրեան իսկական ժամացոյցներն են «Ա. ՄՕԶԷՐ»։
(կ.չ ու.) (В. 43977) 691. 3—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՈՒՊՐԱՎԱՆ

յայտարարում է, որ յուլիսի 15-ին 1910 թ. նշանակված է մրցումն՝ կայազով տալու համար հետևեալ աշխատանքները. Նաթլուղ կայարանի Լտեում՝ Նոր Սպանդանոցի հողամասում կառուցվող շինութիւնների—այն է՝ խոշոր ու մանր անասուններ և խոզեր մորթելու, խոզեր վաճառելու, սառցարանի և մեքենաների համար պահանջվող շինութիւնների՝ հանդերձ բաղնիքով և լուացարանով—հիմքերը, պատուանդանները և պատերը շինելու գործը։ Նրանք, որոնք ցանկանում են մասնակցել մրցութեանը, պէտք է ներկայացնեն փակ ծրարներով յայտարարութիւններ՝ շինութեան Գրասենեակի կամ Շինարարական Բաժանմունքի կողմից տրված բլանկների վրա, հետևեալ մակագրութեամբ. „Къ конкуренціи на 15-е іюля 1910 года по постройкѣ Новой Бойни". Ծրարները պէտք է ներկայացված լինեն յուլիսի 15-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ից ոչ ուշ։ Յայտարարութիւնը պէտք է կցված լինի Քաղաքային Ուպրավայի կողմից տրված անդորրագիր՝ 5000 ռուբլի գրաւական ներկայացրած լինելու մասին։ Առանց 5000 ր. գրաւականի՝ տրված յայտարարութիւնները կը մնան առանց ուշադրութեան։ Աշխատանքների մոտաւոր քանակութիւնը որոշվում է. քարաշէն հիմքերը 275 քառ. սաժ., աղիւսաշէն պատերը 620 քառ. սաժ., պատուանդանի սուղաղումը՝ ճաճանչաւոր տաշուածքով—260 խոր. սաժ.։ Պայմանները և մակարդակը կարելի է տեսնել լի օրերը՝ առաւօտեան ժամը 9 ից մինչև երեկոյեան ժամը 7-ը, շինութեան գրասենեակում, Նաթլուղ կայարանի հետևում։ 822. 1—1

ՄԱՄՈՒԼԻ ԲԻՒՐՕ
(ԱՂԲԻՒՐ. ՏԱՐԱԶԻՆ կից)
ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ 700 ՀԱԶԱՐ
քառ. սանտ. ընտիր ԿԻՒՇԷ փայտի, պողպատի, պղնձի և ցինկի վրա տրվում են վարձու պարբերական հանդէսների, դասագրքերի, այմանախների, ալբոմների, օրացոյցների համար։ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ ԵՆ ամէն տեսակ կլիշեների պատուէրներ, որ պատրաստվում են Եւրոպայի հռչակաւոր արուեստանոցներում։ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ ԵՆ տպագրական գործի հետ առնչութիւն ունեցող ամէն տեսակ պատուէրներ։ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ ԵՆ ցանկացողների համար օրացոյցներ, գրքեր, ալբոմներ, բրոշիւրներ, պիէսներ և այլն և այլն։
Դիմել՝ Тифлисъ, Бюро Печати. Мадатовская. № 5.
(չ. ու.) 810. 0—2